

BIODIVERSITETSSTRATEGI

Sammen om et VILDERE Ishøj

2023-2028

Ishøj Kommune

INDHOLD

Forord	side 3
Indledning	side 4
Vision og målsætninger	side 5
Baggrund	side 6
Biodiversitet er mangfoldigheden af liv	side 6
Biodiversiteten er i krise	side 6
Sjældne arter går tilbage – almindelige arter går frem	side 6
Hvorfor er biodiversiteten i tilbagegang?	side 7
Hvorfor skal vi forholde os til biodiversitetskrisen?	side 8
God natur vedrører os alle	side 8
Brandmandens Lov	side 9
Biodiversiteten i Ishøj Kommune	side 10
Naturkapitalindeks	side 11
Indikator-arter	side 13
Områdebeskrivelser	side 18
Naturen i byen	side 19
Vejkanter	side 22
Gamle træer	side 25
Lysåbne naturområder	side 28
Agerlandets småbiotoper	side 32
Søer og vandhuller	side 34
Vandløb	side 37
Skove	side 40
Kystområdet	side 43
Køge Bugt	side 46
Klimaforandringer	side 47
Bilag- HNV (High Nature Value)	side 50

FORORD

I Ishøj Kommune bliver 2023 et godt år for naturen. Det bliver året hvor Ishøj får sin helt egen strategi for naturen og hvor vi får sat nogle klare mål for, hvordan vi ønsker at forbedre biodiversiteten i vores kommune. Baggrunden er dog lidt mere dystert og det er efterhånden velkendt at naturens tilstand er forringet og man taler om en biodiversitetskriser både på globalt plan, i EU og på landsplan, hvor arter uddør og forsvinder helt. FN har formuleret 17 verdensmål for en bæredygtig udvikling, hvoraf 2 specifikt handler om biodiversitet på land og i vand. Senest har den nytiltrådte SVM Regering i sit regeringsgrundlag udmeldt, at man vil indføre en samlet lov om natur og biodiversitet med mål og virkemidler for et grønnere Danmark.

Den primære årsag til at arter bliver sjældne og forsvinder fra den danske natur er manglen på plads. Igennem årtier har vi gjort jorden egnet til intensiv opdyrkning og udbygget vores byer og infrastruktur. Det har haft store konsekvenser for naturen der er indskrænket i areal, og områder er blevet isoleret fra hinanden. Det giver svære betingelser for arters spredning og trivsel.

Ishøj Kommune er placeret i hovedstadsområdet, hvilket skaber stor konkurrence om pladsen og behov for en løbende afvejning af interesser i planlægningen. Udviklingsmuligheder for virksomheder, byområder, infrastruktur skal dele pladsen med områder til klimatilpasning, natur, rekreativ udfoldelse og trykthed.

I Ishøj Kommune kan vi imidlertid glæde os over at vi har et stort potentiale for at forbedre naturens tilstand. Kommunen har en gunstig placering imellem to ådale og kystlandskabet mod Køge Bugt, hvor der i dag er store naturværdier. Ved at arbejde mere målrettet på at forbedre den eksisterende natur og skabe sammenhæng til omkringliggende natur er det vores mål over tid at skabe fremgang for flere af arterne.

Det er en stor opgave og vi kan ikke gøre det alene. Derfor er det også en målsætning for denne strategi, at vi kan inspirere og involvere borgere, lodsejere, virksomheder, boligselskaber og andre aktører i Ishøj kommune til at gøre en indsats for biodiversiteten. Flere af Ishøjs borgere har allerede vist stort engagement i biodiversitetssagen. Under den offentlige idéfase forud for strategien har borgere i løbet af sommeren 2022 bidraget med gode input, som nu er blevet en integreret del af biodiversitetsstrategien. Det vidner om, at rigtig mange er optagede af kommunens natur og biodiversitet og gerne vil være med til at fremme denne. Det er her vigtigt at nævne at arbejdet med at fremme vilkårene for arterne ikke stopper med denne strategi, men at den vil udgøre et vigtigt første step i en mere naturvenlig udvikling af vores kommune.

Kalbiye Yüksel
Udvalgsformand, Klima- og Miljøudvalget

Dagpåfugleøje på kartebolle

INDLEDNING

Indeværende "Biodiversitetsstrategi – Sammen om et VILDERE Ishøj" har ophæng i Ishøj Kommunes Miljøpolitik (som er én af seks politikker i kommunen). Biodiversitetsstrategien skal understøtte miljøpolitikens målsætning om, at sikre høj kvalitet i kommunens natur med fokus på at styrke mangfoldigheden og sikre sammenhæng mellem adskilte områder. Sammen med Natur- og Friluftsstrategien kædes biodiversitet sammen med landskabelige værdier og friluftsoplevelser i Ishøj Kommune.

Biodiversitetsstrategien understøtter FN's Verdensmål for en bæredygtig udvikling på land og i havet (verdensmål nr. 15 & 14) og har sammenhæng til den overordnede fysiske planlægning, herunder Grønt Danmarkskort i kommuneplanen. Strategien kan også kobles til Ishøj Kommunes pesticidhandleplan der sætter beskyttelse af naturen mod pesticidernes afledte effekter på dagsordenen.

I biodiversitetsstrategien er formuleret en række målsætninger for arbejdet med biodiversitet i Ishøj Kommune. Strategien består i en del med baggrundskapitler som giver en bred indføring til biodiversitet samt en del med de forskellige typer af natur og områder som findes i Ishøj Kommune. Strategien følges af et selvstændigt katalog med en række konkrete handlinger til forbedring af biodiversiteten i Ishøj Kommune. De præsenterede handlinger er fordelt på både by og det åbne land og har alle et ophæng i en eller flere af strategiens målsætninger.

Biodiversitetsstrategien er gældende for en 5-årig periode, og handlingskataloget som er et dynamisk dokument revideres løbende.

Sekspletlet køllesværmer på agertidsel

VISION OG MÅLSÆTNINGER

Ishøj kommune vil styrke og prioritere indsatsen for en mangfoldig natur i det åbne land og i byerne ved at:

- Beskytte og udvikle kommunens værdifulde lokaliteter
- Skabe større sammenhængende arealer og forbindelser mellem disse med plads til vild natur og naturlige processer.
- Indtænke biodiversitet i den kommunale planlægning og drift.
- Inspirere og inddrage borgere, foreninger og virksomheder til at forbedre forholdene for vilde dyr og planter.

Ishøj Kommune vil over en 5-årig periode især have fokus på følgende specifikke målsætninger:

- Forbedre HNV-score (High Nature Value) på værdifulde naturarealer og reducere antallet af arealer med lav eller ingen HNV-score (se forklaring på HNV i bilag 1).
- Udtagning af samlet set 30 hektar bortforpagtede og kommunale arealer til natur.
- Øge den ekstensive drift af vejrabatter og mindre grønne arealer med 20 %.
- Styrke kendskabet til biodiversitet gennem forbedret digital og fysisk formidling.
- Implementere værktøjer til at fremme biodiversitet i bebyggede miljøer.

BAGGRUND

Biodiversitet er mangfoldigheden af liv

Biodiversitet er mangfoldigheden af levende organismer. Det omfatter variationen indenfor og mellem arterne, såvel som mangfoldigheden af økosystemer. Biodiversiteten spænder derfor over alt lige fra en velfriseret kornmark til en vild kyststrækning – og fra almindelige arter som solsort, pindsvin og rådyr, som du møder i din hverdag, til sjældne orkideer og sommerfugle, som de fleste mennesker hverken kender eller lægger mærke til.

Biodiversiteten er i krise

Arter forsvinder lige nu fra vores klode med meget stor hast. Det gælder for Danmark, såvel som i resten af verden. Forskere verden over registrerer i øjeblikket en udryddelse af arter, der spås til at blive den mest omfattende siden et asteroide-nedslag for 66 millioner år siden udslettede dinosaurerne. Men til forskel fra tidligere gange, skyldes den nuværende biodiversitetskrise først og fremmest menneskets overudnyttelse af jordens ressourcer. Det vurderes, at arter i dag uddør med en hastighed, der er mere end 100 gange så høj, som den ville have været uden menneskelig indblanding.

Sjældne arter går tilbage – almindelige arter går frem

Mange af de arter, der før var almindelige, er gået markant tilbage i Danmark. For eksempel er landsvalen gået tilbage med 25%, stæren er gået tilbage med 60% og viben er gået tilbage med ca. 70 % på de sidste 50 år. Mange af de arter, der forsvinder, er dog sjældne, lokale eller mindre iøjnefaldende – derfor kan det for mange mennesker være svært at forstå og mærke, at biodiversiteten faktisk går tilbage.

Der er også arter, der går frem. For eksempel er der kommet flere rovfugle i Danmark, efter det er blevet forbudt at jage dem. Også ulven er kommet retur til Danmark, fordi den bliver bedre beskyttet. Generelt er det dog sådan, at de arter der trives og går frem, allerede er almindelige og vidt udbredte, mens de arter der går tilbage typisk er sjældne og lokale. Derfor sker der overordnet set et tab af biodiversitet.

Bestøverne forsvinder

Farverige dagsommerfugle og flittige, summende bier er en kendt og elsket del af vores biodiversitet. Derfor har det vakt stor opsigt i samfundet, at undersøgelser har vist, at de vilde bestøvere er gået voldsomt tilbage. For eksempel er hver 5. dagsommerfuglearart uddød i Danmark siden midten af 1900-tallet. Af de dagsommerfuglearter, der stadig er tilbage i landet, vurderes hver 3. at være i tilbagegang.

Også blandt de vilde bier er der sket en drastisk tilbagegang. I Danmark findes der hele 288 arter af vilde bier. Af disse vurderes hver 4. art at være i tilbagegang. Det er især manglen på vild natur med masser af vilde blomster, for eksempel enge, overdrev og blomstrende skovbryn, der har været årsag til, at de vilde bestøvere er gået så meget tilbage.

Stor bladskæreb på blomstrende tidsel

Hvorfor er biodiversiteten i tilbagegang?

Udfordringerne for dansk natur er velkendte og velundersøgte. Der er blandt nationale og internationale forskere identificeret en række hovedudfordringer for biodiversiteten i Danmark (nævnt i vilkårlig rækkefølge):

Mangel på plads til naturarealer, ensartethed og mangel på sammenhæng i tid og rum (kontinuitet) af eksisterende naturarealer, dræning og afvanding, mangel på store nøglearter (planteædere) og deres funktioner, udledning af miljøfremmede stoffer og næringsstofbelastning.

Danmarks biodiversitet er især påvirket af mangel på plads til arternes levesteder og menneskelig udnyttelse af de levesteder, som arterne er afhængige af. For langt de fleste truede og sjældne arters vedkommende, kan deres krav til levestedet ganske enkelt ikke integreres med produktion eller bebyggelse på de samme arealer.

Hvis biodiversitetskrisen skal vendes, er det derfor afgørende, at der reserveres arealer, der har biodiversitet som hovedformål, og hvor naturens dynamiske processer (herunder græsning, oversvømmelse, brand, stormfald mv.) får lov til at råde med så lidt menneskelig indblanding som muligt.

Hvorfor skal vi forholde os til biodiversitetskrisen?

Biodiversitetskrisen har i de senere år fået stigende bevågenhed i befolkningen. For flere og flere mennesker er biodiversitetskrisen en kilde til stor bekymring – helt på linje med klimakrisen. Det har betydet, at biodiversitet er rykket højt op på samfundets dagsorden. Derfor er der en voksende forventning om, at bl.a. kommunerne, som ejer og er myndighed for forvaltningen af en stor del af Danmarks mest værdifulde natur, er med til at finde løsninger, der i højere grad kan være med til at sikre og øge biodiversiteten.

Samtidig får biodiversiteten en stigende opmærksomhed fra investorer, banker, pensionselskaber, fonde og kapitalstærke virksomheder, der har behov for at dokumentere, at de og deres kunder bidrager til at opfylde bæredygtighedsmål, bl.a. ved at gøre en positiv forskel for biodiversiteten. Derfor har indsats til gavn for biodiversiteten pludselig fået en helt ny samfundsmæssig bevågenhed og økonomisk betydning, som ikke tidligere er set.

Faktum er dog, at de allerfleste arter ikke har nogen økonomisk nytteværdi for os som mennesker. Men alligevel giver mødet med en farverig dagsommerfugl eller en smuk orkidé os en værdi, som ikke kan måles i kroner og ører, men derimod i glæde, begejstring og forundring.

God natur vedrører os alle

Som kommune, virksomhed, lodsejer og privat borger har vi alle et ansvar for at bidrage til at vende udviklingen for biodiversiteten. Det vil uomgængeligt udfordre vores syn på, hvad vi synes der er pænt og hvad der er godt for biodiversiteten. Rigtig mange foretrækker en kortklippet plæne – kun med græs, trimmede bede, buske og træer. Vilde planter, kaldes ukrudt og er ikke velkomne. Hvis f.eks. udvalgte parkarealer og vejkanter får lov at stå med høj vegetation og vilde blomster, vil mange opfatte det som rodet og uordentlig. Sådanne tiltag kan derfor skabe modvilje mod at give plads til vilde planter og dyr i byen. Når vi ændrer plejen af kommunens grønne arealer, skal vi derfor formidle de gode hensigter, så der skabes forståelse.

Landbrugsarealer i det åbne land og private parcelhushaver og gårdrum i boligbebyggelser samt grønne arealer omkring virksomheder udgør områder hvor der ofte med kun mindre ændringer og uden store omkostninger kan skabes oaser med plads til vilde planter, sommerfugle og vilde bier.

De fleste mennesker vil heldigvis gerne være med til at passe på naturen, men ved måske ikke, hvad der skal til og hvordan man kan bidrage. Viden om biodiversitet og forståelsen af vigtigheden af den frivillige indsats er derfor grundlæggende. Når kommunen går foran som det gode eksempel og inspirerer til indsatser, der fremmer biodiversiteten, giver vi også kommende generationer mulighed for at opleve glæden ved en rig og spændende natur.

Naturlige processer - hvad er det?

Alle arter i vores natur er udviklet i et tusindårigt samspil med naturens kræfter. Det vil sige, at processer som græsning, brand, oversvømmelse, tørke og stormfald – som set med menneskelige øjne kan virke voldsomme eller uønskede – faktisk er en helt naturlig, nødvendig og positiv del af biodiversitetens udvikling og opretholdelse.

Disse processer har indtil for få hundrede år siden været en helt normal del af naturen. I takt med at mennesker er begyndt at påvirke og styre naturen mere og mere, er mange af disse processer blevet dæmpet eller helt fjernet. Derfor er vores natur i dag langt mere ensrettet og langt mindre dynamisk end den en gang var. For eksempel er mange våde naturarealer blevet drænet, tørre arealer bliver vandet, døde træer fjernes eller beskæres, og erosion og sandflugt bekæmpes. Samtidig er antallet af græssende dyr i naturen faldet meget kraftigt.

Tilsammen er manglen på disse naturlige processer, og den dynamik de skaber, skyld i, at kvaliteten af mange naturarealer er faldet voldsomt. Derfor forsvinder vilde arter som dagsommerfugle, orkideer, svampe og fugle én efter én. Hvis vi ønsker at genetablere en rig natur med en høj biodiversitet, er det derfor vigtigt at give plads til, at naturlige processer i videst mulige omfang igen kan råde.

Brandmandens Lov

Biodiversitetskrisen kan og skal i højere grad behandles som andre alvorlige krisesituationer: målrettet, effektivt og struktureret.

Skal vi standse tilbagegangen for biodiversiteten, er det helt afgørende, at der igangsættes målrettede og virkningsfulde initiativer. Det kan ske ved at prioritere indsats, der kan hjælpe de arter, som er sjældne og truede. En indsats for de sjældne og truede arter er omkostningseffektiv, fordi den også gavner de almindelige arter – men ikke omvendt. Derfor handler det først og fremmest om at beskytte og forbedre naturen, der hvor den allerede er – dvs. på de naturarealer, der allerede er beskyttede eller har en høj naturværdi, som f.eks. enge, overdrev, skove og moser.

På nationalt plan såvel som i kommunen og hos den enkelte lodsejer, bør man tilrettelægge sin indsats for biodiversiteten efter følgende prioritering (Brandmandens Lov):

§1. BEVAR *uerstattelige naturområder, der allerede indeholder en høj biodiversitet. Det kan f.eks. være enge, overdrev, heder, moser, gamle træer, skove og krat. Dette kan f.eks. opnås ved at tinglyse arealet til naturformål, og at sikre, at der sker en hensigtsmæssig forvaltning af arealet, der har biodiversitet som hovedformål.*

§2. BESKYT *eksisterende naturarealer mod negative påvirkninger udefra, herunder brug af gødning og pesticider. Dette kan f.eks. opnås ved at udvide naturarealet eller udlægge en beskyttende bufferzone omkring det.*

§3. GENOPRET *naturarealer, der er blevet beskadiget af menneskelige aktiviteter. Dette kan f.eks. opnås ved at genindføre græssende dyr, genoprette en naturlig vandstand ved at lukke dræn eller genslyng vandløb og ophøre med udnyttelse af arealets ressourcer, f.eks. ved høslæt, intensiv kødproduktion, hold af honningbier etc.*

§4. NYETABLÉR *natur, hvor den er forsvundet. Dette kan ske ved at omlægge nuværende dyrkningsarealer til permanent natur. Gerne arealer, der allerede ligger i tilknytning til eksisterende naturarealer.*

BIODIVERSITETEN I ISHØJ KOMMUNE

Biodiversitet kan opgøres på forskellige måder. Naturkapitalindekset (NKI), der beskrives nedenfor, er et visuelt let forståeligt værktøj til at vurdere værdien af kommunens biodiversitet. Indekset er udarbejdet for 2015 og 2020, men det vides endnu ikke om der kommer flere opdateringer. En anden metode til at følge udviklingen af biodiversitet er High Nature Value (HNV-scoren), som opdateres årligt. HNV-metoden er et kortbaseret værktøj der viser områder i Danmark med høj naturværdi. For at kunne følge udviklingen af biodiversiteten i kommunen tæt, er det derfor valgt at fastsætte mål for udviklingen i biodiversiteten ud fra High Nature Value (HNV-scoren) som følge af den årlige opdatering. Metoden er beskrevet i et bilag til biodiversitetsstrategien.

Der er mange rådyr i det åbne land i Ishøj. Her ses en råbuk i det høje græs

NATURKAPITALINDEKS

Find din kommune

Kommunerangering

RANGERING	NKI POINT	
1	Fano	87
2	Læsø	81
3	Tårnby	75
4	Lyngby-Taarbæk	64
5	Furesø	57
6	Rudersdal	54
7	Halsnæs	53
8	Gribskov	48
9	Hillerød	47
10	Helsingør	46
11	Dragør	45
12	Thisted	43
13	Silkeborg	43
14	Allerød	39
15	Fredensborg	38
16	Frederikshavn	38
17	Stor-Litløse	37

Hent indeks

Figur 1. Figuren viser Naturkapitalindeks for Ishøj kommune fordelt efter naturtype og arealanvendelsen. Kortet er udviklet af Aarhus Universitet (DCE) i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening. Kategorien "Andet" dækker over f.eks. veje og vejkanter i det åbne land og strande.

Naturkapitalindeks

Naturkapitalindekset (NKI)¹ giver os viden om, hvor den højeste biodiversitet i Danmark findes. NKI tager udgangspunkt i, hvor der er levesteder eller potentielle levesteder for truede arter. Disse data kommer fra den nationale Bioscore, som sammenstiller disse data. Kortet giver mulighed for at sammenligne hvor høj biodiversiteten er i de danske kommuner.

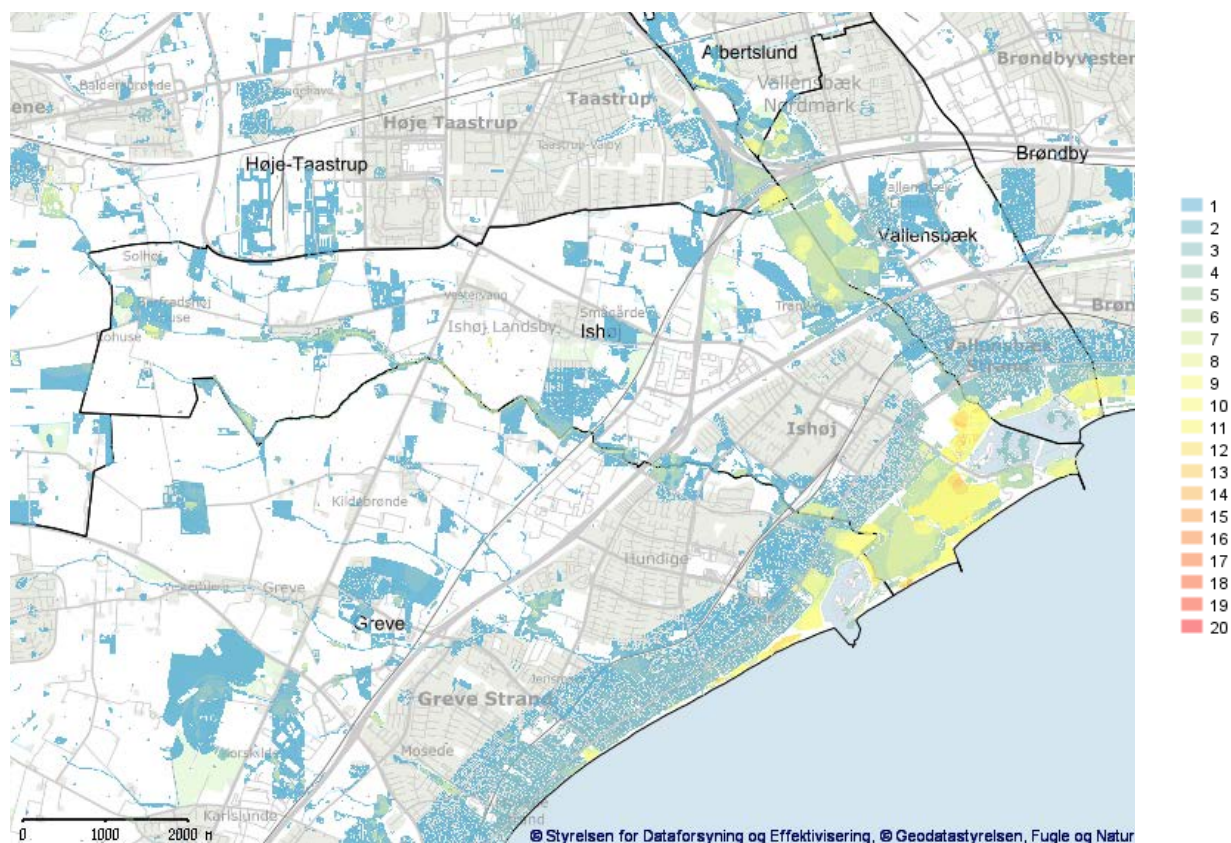
Naturkapitalen giver naturen en score mellem 0 og 100 point. Jo flere point, jo højere er naturkapitalen, og dermed biodiversiteten. Naturen i Ishøj Kommune scorer 19 point i år 2020, hvilket placerer Ishøj Kommune som nr. 56 ud af 98 på den landsdækkende liste over kommunernes naturkapital. Den gennemsnitlige score for Danmark er på 25, så biodiversiteten i Ishøj Kommune ligger dermed under landsgennemsnittet. En af årsagerne til dette er, at kommunen har en stor andel bymæssig bebyggelse (26,1 %) og landbrugsjord (37,3%), som begge har en begrænset værdi for biodiversiteten.

Til sammenligning scorer naturen i Høje-Taastrup Kommune 15 point, mens naturen i Allerød Kommune scorer 39 point. Pointfordelingen afspejler bredden og kompleksiteten i hovedstadsområdet. Høje-Taastrup Kommune scorer lavt som følge af få arealer med sø, eng og mose og meget landbrugsareal sammenlignet med kommunens størrelse. I Allerød Kommune er det især store områder med gammel skov som giver flere point.

¹Ejrnæs, R., Bladt, J., Dalby, L. & Nygaard, B. 2021. Naturkapitalindeks for danske kommuner i 2020. Metodebeskrivelse og guide. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 20 s.- Teknisk rapport nr. 205 <http://dce2.au.dk/pub/TR205.pdf>

De lysåbne naturtyper udgør samlet 9,5 % af Ishøj kommunens areal fordelt på 5,4 % eng/mose og 4,1 % søer. Kommunens enge/moser og søer rummer kommunens vigtigste naturværdier, som vurderes at være af national betydning (Figur 1). Lige under 7 % af kommunens areal er skov. Samlet set rummer skovene i Ishøj Kommune færre naturværdier sammenlignet med den lysåbne natur. Dette skyldes primært at skovene i Ishøj er af yngre alder

Naturkapitalindekset trækker data fra den nationale bioscore² (biodiversitetskortet, figur 2), der baserer sig på registreringer af arter, beskyttet natur, skov, forskellige landskabsparametre mm. NKI vil ændre sig i takt med at der kommer nye registreringer til og arealer ændrer sig. F.eks. fremgår den nyplantede Landsbyskov (plantet i 2017 og 2019) endnu ikke af NKI.

Figur 2. Bioscorekortet giver overblik over de vigtigste naturområder i kommunen. Af kortet fremgår en højere bioscore langs kysten og på de gamle strandengsarealer samt i Tranegilde Mose. Der er her tale om artsrige og sammenhængende naturområder.

²Rasmus Ejrnæs, Jesper Bladt, Jesper Moeslund, Ane Kirstine Brunbjerg og Geoffrey Brian Groom, 2018, Biodiversitetskortets bioscore, Aarhus Universitet, Institut for Bioscience https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Biodiversitetskortets_bioscore.pdf

Viben er en karakterfugl i det åbne land, men er gået kraftigt tilbage. På Ishøj Strandenge yngler viben, her ses en unge i det lave græs.

Indikator-arter

Ishøj Kommune følger naturens tilstand i kommunen på forskellig vis. Det er et lovkrav løbende at registrere de beskyttede naturtyper (som enge, overdrev, moser, vandhuller, søer). I Ishøj kommune overvåges de beskyttede naturtyper hvert 8. år. På den måde kan vi følge udviklingen i kvaliteten for naturtyper og arter. Derudover følger kommunen tilstanden af vandløbene ved regelmæssigt at registrere smådyr og fisk, og I 2021/2022 er der systematisk registeret padde i alle vandhuller i kommunen.

I Ishøj kommune har vi udpeget en række arter og artsgrupper, der kan fungere som indikatorer for god natur. Flere af arterne kræver særlig opmærksomhed, fordi de ikke længere er helt almindelige i den danske natur. De indsætter kommunen igangsætter på baggrund af denne strategi, er med til at gavne disse arter/artgrupper.

De udvalgte arter og artsgrupper er alle nemme at kende og man behøver således ikke at være ekspert for at identificere dem. Derved kan de både bidrage til skabe større fokus på særlige arter i kommunen, men også være med til at skabe viden og glæden ved at færdes i naturen. Hvis borgere indrapporterer artsfund (se faktaboks om arter.dk), kan det give værdifuld viden om arternes udbredelse i byer og det åbne land.

Pattedyr

Hare, egern, pindsvin

Hare, pindsvin og egern er almindelige pattedyr-arter, som er kendt af alle. De kan alle træffes i naturrige haver og parker, hvor bestandene ofte kan være store. Fra naturens side er de knyttet til mange typer

habitater, herunder skovbryn, levende hegn, løvskov, krat, og for hare og pindsvins vedkommende også enge og græsmarker.

Insekter

Humlebier, Blåfugle

Både humlebier og blåfugle er insekter knyttet til naturarealer med mange vilde, hjemmehørende blomster, for eksempel enge og overdrev. Begge grupper har brug for nektarplanter, hvor de voksne insekter kan søge føde. Desuden har sommerfuglene brug for særlige værtsplanter til at opfostre deres larver.

Guldsmede, Pragtvandnymfer

Guldsmede og pragtvandnymfer er insekter, som trives i et varieret landskab. Larverne opfostres ved søer eller vandløb, mens de voksne individer har brug for naturområder, der er rige på insekter, som er de voksnes føde.

Svampe

Vokshatte

Vokshatte er farvestrålende svampe, der er knyttet til lysåben, tør og næringsfattig natur, der sjældent eller aldrig er blevet dyrket. Derfor er den en god indikator for arealer med høj naturværdi.

Vedboende svampe

Vedboende svampe er knyttet til gamle, døde eller døende træer. Disse træer har en meget høj værdi for svampe, biller, fugle, flagermus og mange andre organismer. Derfor er vedboende svampe gode indikatorer for træer med en høj tilknyttet biodiversitet.

Hjælp din kommune med at overvåge biodiversiteten

Som borger i Ishøj kommune, kan du være med til at holde øje med udviklingen i kommunens biodiversitet. Ved brug af app'en Arter.dk kan du bidrage med vigtig viden om, hvilke arter du opdager på din vej rundt i landskabet. Arter.dk er den fælles nationale database for artsfund, og de data, som indberettes her, kan både indgå i national overvågning af – og forskning i biodiversitet. Samtidig får du som bruger din egen oversigt over, hvilke arter du har registreret, hvor og hvor mange fund du har gjort, herunder hvor mange arter der er sjældne og truede.

Du behøver ikke at være hverken biolog eller arts-ekspert for at indberette data! Ved hjælp af automatisk billedgenkendelse kan app'en hjælpe dig med at sætte navn på de dyr, planter eller svampe du finder. Samtidig kan du læse mere om de enkelte arters biologi.

Fugle

Landsvale, Agerhøne, Vibe, Rødben

Landsvale og agerhøne er begge arter, der er knyttet til den lysåbne natur. De trives godt på naturarealer med ekstensiv græsning og marker, der holdes fri for sprøjtning med pesticider.

Vibe og rødben er knyttet til fugtige enge, som er rige på smådyr. De har stor gavn af, at engene holdes lysåbne med ekstensiv græsning.

Stor flagspætte, Isflugl, Rødrygget tornskade

Stor flagspætte er knyttet til gamle, døde og døende træer, hvor den kan finde føde i form af biller, larver og andre smådyr. Den bygger sin rede ved at hakke huller i stammen.

Rødrygget tornskade er knyttet til åbne landskaber med spredte buske og en rig fauna af store insekter, som er dens føde. Den trives i områder, hvor der går

græssende dyr, der kan holde vegetationen åben og varieret. Samtidig kan dyrenes møg tiltrække nogle af de store insekter, som den rødryggede tornskade lever af.

Isfluglen er knyttet til relativt rene søer og vandløb, hvor den kan fange småfisk. Den er en hurtig fugl som ofte ses i fart lige over vandoverfladen.

Planter

Gøgeurter, Trævlekrone, Jordbærkløver

Gøgeurter og trævlekrone blomstrer smukt i lilla og lyserøde farver. De er indikatorer for fugtig, næringsfattig natur med en høj naturværdi. De trives bedst med ekstensiv græsning.

Jordbærkløver er en plante, som er knyttet til strandenge. Når kløveren har blomstret, bliver blomsterhovedet oppustet, og får en sart lyserød farve, så det ligner et jordbær eller et hindbær.

Blåhat, Tjærenellike, Liden klokke

Blåhat, tjærenellike og liden klokke er alle indikatorer for tør, næringsfattig natur med en høj naturværdi. De er alle gode nektarplanter for bestøvende insekter. De trives bedst med ekstensiv græsning.

Padder/krybdyr

Grønbroget tudse, Stor vandsalamander, Snog

Grønbroget tudse og stor vandsalamander er begge padde-arter, som er knyttet til rene og solbeskinnede vandhuller. Om vinteren overvintrer de på land. Derfor kræver de varierede landskaber, der både indeholder våd og tør natur.

Snogen trives bedst, hvor den både kan finde steder, der er fugtige og varme, for eksempel solbeskinnede søer og moser, men også mere tørre steder, som for eksempel som heder og skove.

Strandsump, Jægersø

OMRÅDEBESKRIVELSER

I de følgende afsnit beskrives forskellige typer af natur og områder der alle indeholder potentiale for udvikling af højere naturværdi. For hvert område beskrives eksempler på disse i Ishøj kommune, de biologiske værdier, tilhørende udfordringer og tiltag, der kan øge biodiversiteten. Tiltagene favner bredt og alle tiltag vil ikke være mulige alle steder. Tiltagene kan opfattes som en liste alle kan lade sig inspirere af og benytte afhængig af hvor man ønsker at foretage naturforbedringer, f.eks. på et landbrugsareal, i skoven eller i egen have mv.

I det medfølgende handlingskatalog vil man genfinde flere af tiltagene, hvor de er knyttet op på konkrete handlinger som kommunen vil arbejde for at realisere.

Udsigt over Brentekæret i Dyreparken

Naturen i byen

Byen er her, de fleste af os bor, arbejder og tilbringer det meste af vores tid. Mere end 90 % af Ishøjs borgere bor i byen. Bynaturen, det vil sige parker, parcelhushaver, erhvervsområder, grønne fællesarealer, kirkegårde mm. er rekreative grønne åndehuller i tætbebyggede områder. Nærheden til de grønne områder er vigtig for vores fysiske og mentale sundhed og en rig natur i vores nære omgivelser er med til at gøre byen attraktiv at opholde og bosætte sig i.

Byen er designet til at huse mennesker, men byen kan også have væsentlige levesteder for planter og dyr. Her er størrelse, variation og nærhed til andre grønne områder centrale elementer for at få flere arter af planter og dyr til at trives i bymiljøet. Forbedring og udvikling af den biologiske mangfoldighed i byerne kræver derfor en helhedsorienteret planlægning og forvaltning samt en fælles indsats lige fra de mindre parcelhushaver til de større erhvervsgrunde og kommunale parker.

Strandgårdskolens arbejde med at forvilde udearealer er et godt eksempel på samarbejde mellem boligforening og institution om at skabe mere bynatur og variation i et ellers ensformigt udemiljø omkring skolen. Projektet har været en del af konkurrencen om at blive Danmarks Vildeste Kommune med indsatser som at lade græsset gro, lave blomstereng, opsætte redekasser, plante nye træer og buske og opsætte informationsskilte.

Udfordringer

Til trods for en bred vifte af forskellige grønne byrum, parker og grønne områder samt grønne forbindelser, har biodiversiteten tidligere kun i begrænset omfang været anvendt som et kriterie ved etablering og drift af grønne områder. Historik, vaner og forventninger til hvordan kommunale og private grønne områder i byen skal plejes, præger Ishøj lige som det gør så mange andre steder i landet. Det betyder at der stadig ses mange ensartede flader med hyppig græsslåning og et friseret udtryk. Den slags grønne områder giver ikke meget plads til variation og dermed til at vilde dyr og planter kan trives.

Vi skal i høj grad bevæge os væk fra vanetænkningen om at naturen skal se ud på en bestemt måde og i stedet værdsætte den høje vegetation, krattet, de væltede træer og bunker af dødt ved. Dette gælder for de større offentlige parker såvel som hver enkelt parcelhushave.

Slåede stier i højt græs ved Strandgårdskolen

Støjvolden har anlagte stier og er blevet tilsået med hjemmehørende vilde frø. Der er plantet buske og træer som er sankevenlige og gode for insekt- og fugleliv.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

Mange af tiltagene er gældende for kommunale parker såvel som for parcelhaver, fællesarealer ved boligforeninger og virksomheders udearealer.

- Minimér arealer med kort græsplæne, beton-, grus- og asfaltbelægning.
- Slå kun græsset hyppigt, hvor behovet er størst, f.eks. på stier, boldbaner, opholdssteder og af hensyn til trafikssikkerhed.
- Gør ikke brug af sprøjtemidler.
- Områder udlagt til biodiversitet kan plejes ved høslæt højst to gange pr. sæson. Gerne som mosaikslåning, hvor slåningstidspunktet skifter mellem delområder. På den måde sikres planternes frøsætning og skjule- og levesteder for smådyr.
- Ved græsslåning bør det afhøstede materiale fjernes. Herved fjernes næringsstoffer, og de små, vilde blomsterplanter kan blomstre uden at blive overskygget af konkurrencedygtige arter som græsser, brændenælder, tidsler og skræpper.
- Plant som udgangspunkt arter af træer, buske, der hører naturligt hjemme i Danmark, og som derved understøtter fødegrundlaget for pattedyr, fugle, bier, sommerfugle osv.
- Udlæg dele af de større, eksisterende plæner til tørre blomsterenge. Udså her danske arter af flerårige, blomstrende urter. Vælg gerne farvestrålende arter og især arter som er foderplanter for mange insekter.
- Skab næringsfattig jordbund på udvalgte steder ved at fjerne det øverste næringsrige muldlag og evt. udlægge næringsfattigt sand i stedet. Næringsfattig jordbund giver plads til flere forskellige arter, da de konkurrencesterke arter som græsser, brændenælder og tidsler ikke klarer sig så godt her.
- Bevar eller skab våde og fugtige delområder for at skabe levesteder for bl.a. sumpplanter, guldsmede og padder, som er tilknyttet områder med stabil vandtilgang.
- Bevar de gamle træer. Efterlad døde stammer til nedbrydning, hvor det er muligt. Fjern risiko-grene i stedet for at fælde hele træet.
- Tillad områder med tættere krat, der giver skjul for fugle, padder, pindsvin, harer m.fl.
- Lav niveauforskelle i terrænet med forhøjninger. Herved skabes både områder med skygge og med sol.
- Efterlad eller udlæg nedfaldne grene og kvasbunker til skjul og formuldning. Disse kan fungere som overvintrings- og redested for bl.a. pindsvin, mus, småfugle, humlebier og biller.
- Kompostér planteaffald i udvalgte områder til gavn for padder, krybdyr, insekter og pindsvin.
- Lav stendynger til glæde for insekter, firben m.fl.

Blomstrende slangehoved på Stationsvej

Vejkanter

Danmarks infrastruktur er veludbygget med et tæt vejnet, som forløber på kryds og tværs i landskabet. Vejrabatter og grøftekanter optager således en del plads. Ved at ændre driften på udpegede strækninger har vejkanterne potentiale til at huse et varieret plante- og dyreliv og agere som velfungerende ledelinjer til nærliggende naturområder og grønne oaser i byen. Ishøj Kommune har større trafikårer, små villaveje, cykelstier og indeklemte småarealer, hvor der er potentiale for at få flere blomsterrige og vegetationsrige strækninger som gavner bl.a. sommerfugle, vilde bier, biller og edderkopper.

Et godt eksempel på udvikling af en artsrig vejstrækning er midterrabbatten af Ishøj Stationsvej i området ved Rådhuset. Her er der for år tilbage, udsået hjemmehørende blomsterfrø og driften er ændret til årlig slåning med optag. Der er nu rigtig mange blomster og en insekttælling har påvist markant forskel på tilstedeværelsen af arter på den blomstrende strækning sammenlignet med en tilsvarende strækning på Ishøj Stationsvej som driftes på traditionel vis med markant flere slåninger.

Udfordringer

Vejkanterne har tidligere været mere artsrige end vi ser dem i dag. Mange vejrabatter er præget af tilførsel af næringsstoffer fra dyrkede marker og i byen klippes vejkanterne meget hyppigt. Vejkanter i byen har ofte heller ikke meget plads, og skal huse diverse info- vej- og trafikskilte.

Den hyppige slåning giver en tæt plæne af græs uden plads til anden vækst. Færre slåninger giver mere variation, men hvis det afklippede efterlades, giver det næring til konkurrencesterke og næringsbegunstigede arter. Vejrabatter og vejkanter indeholder desuden en del skrald, hvilket kan gøre opsamlet afklip langs veje besværligt og dyrt at komme af med.

Blomstrende rundkørsel på Ishøj Stationsvej

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Slå kun vejkanter 1-2 gange om året.
- Næringsrige vejkanter med høj vegetation slås 2 gange om året.
- Næringsfattige, tørre vejkanter med lav vegetation slås om efteråret, efter at blomsterne har kastet deres frø.
- Slåningshøjden skal være mindst 10 cm.
- Afslået materiale fjernes for at fjerne næringsstoffer og give lys til vilde urter.
- Mindsk befæstelse omkring vejtræer, så der sikres plads til at træet kan vokse, planter kan indvandre og regnvand bedre kan nedsive.
- Etabler brede vejkanter – her opnår man større effekt.
- Udså forskellige, hjemmehørende urter på udvalgte strækninger.
- Ved slåning med slagleklipe, kan man med fordel lade slaglen gå i jorden, så der opstår partier med bar jord, som har en positiv effekt på artsrigdommen, idet blotlægning af jorden kan give plads til at nye frø spirer
- Manuel opsamling af skrald umiddelbart før slåning minimerer mængden af skrald i afklippet.
- At udarbejde en slåningsplan der giver overblik over hvor, hvornår, hvor ofte der skal slås og med hvilke maskiner.

Planter i vejkanter

Artssammensætning på et givent areal er afhængig af bl.a. jordbundstype, lyseksposering, driftshistorik og tilstedeværelsen af mulige frøkilder.

Eksempel på næringsbegunstigede arter:

Urter: agertidsel, vild kørvel, gråbynke, stor nælde og skvalderkål

Græsser: draphavre, alm. hundegræs og alm. kvik

Eksempel på lavtvoksende, blomstrende urter:

Håret høgeurt, liden klokke, alm. røllike, lancet vejbred, alm. brunelle, engelskgræs, alm. kællingetand, rød kløver, blåhat, djævelsbid

Kilde: Natur360, 2019. Vejkanternatur – drejebog til øget biodiversitet i vejkanterne.

Den gamle hægebøg ved Ishøjgård

Gamle træer

Gamle træer er smukke og æstetiske og de fortæller historier på tværs af generationer. I mange kulturer er træet symbolet på liv, og når det kommer til gamle træer, bør det tages helt bogstaveligt. Gamle træer med hulheder og råd har stor betydning for biodiversiteten. De er levested for et væld af andre levende organismer som flagermus, hulrugende fugle, insekter, svampe og mosser.

De ældste træer i Ishøj finder man i tilknytning til Lille Vejleådal og Herregårdslandskabet ved Benzonsdal. Den smukke hægebøg ved Ishøjgård, som er plantet i starten af 1900-tallet, fortæller om en forgangen tid. Der er ikke mange gamle træer i byen som hægebøgen ved Ishøjgård, men de er som en skattekasse og kan indeholde et mylder af liv og er derfor vigtige at bevare.

Udfordringer

Gamle træer fylder meget og de kan ikke flyttes. Ofte står de i vejen for større projekter og bliver derfor fældet og erstattet af ny beplantning. Erstatningen vil måske aldrig eller først efter mange år opnå samme værdi som et stort og gammelt træ, og derfor bør fokus være på at bevare de store gamle træer. Gamle træer kan dog være farlige, hvis de er placeret i områder med meget færdsel, fordi grenene nemmere kan brække af ved storm eller pga. alderdom. Sådanne træer kaldes risikotræer og bliver ofte fældet. Der bør dog i langt højere grad være fokus på, hvilke tiltag der kan laves for at beholde disse træer så længe som muligt, uden at gå på kompromis med sikkerheden.

Natugle i udgået træ ved Torslunde

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Bevar gamle og udgåede træer. Anvend gerne infotavler til fortællingen om værdien af gamle træer.
- Undgå fastbelægning tæt på træer, så træernes rødder ikke ødelægges med tiden.
- I risikoområder fjernes døde grene, før de brækker, mens hovedstammen bevares.
- Kortlægning af bevaringsværdige træer er et nyttigt værktøj til at sikre gamle træer i fremtiden.
- Plant træarter med lang levetid (f.eks. lind, bøg og eg).
- Plant og bevar hjemmehørende træarter, som er vært for flest arter af fugle og insekter.
- Plant og bevar træer og buske med blomster, frø og frugter til insekter og fugle.
- Lad væltede/nedlagte træer og træstammer blive liggende til nedbrydning.

Stynet gammelt træ langs Winthersmindevej

Udsigt fra fugletårnet over Ishøj strandenge

Lysåbne naturområder

Lysåbne naturområder er f.eks. enge, overdrev, moser, udyrkede marker og skovlysninger. Mange af de lysåbne naturområder er i vid udstrækning beskyttet af lovgivningen, og det er i de større beskyttede naturområder man oftest finder den største rigdom af plante- og dyrearter eller hvor der er potentialet for høj biodiversitet. Den lysåbne natur, deraf navnet, har begrænset tilgroning i krat og skov. Ishøj Kommune har eget dyrehold af skotsk højlandskvæg og marsk får som holder naturtyperne lysåbne. Afgræsning som naturpleje er et vigtigt redskab i naturforvaltningen (se boks om græsning s. 31).

I Ishøj finder vi de mest mangfoldige lysåbne naturområder i tilknytning til vejleådalene og i kystområdet. Det er områder som Tranegilde mose, Ishøj strandenge ved boldbanerne, og de tilstødende arealer til de to store brakvandssøer Jægersø og Lille Vejlesø, hvor der findes strandoverdrev og store sammenhængende strandsumpe.

De beskyttede naturtyper tilstand bestemmes ud fra bl.a. vegetation, jordbund, fugtighedsforhold, beliggenhed og driftshistorik. I Danmark inddeles naturområderne i fem tilstandsklasser; høj, god, moderat, ringe eller dårlig. I Ishøj Kommune er der få områder som har god naturkvalitet. Hovedparten af de beskyttede naturtyper har enten moderat til ringe naturkvalitet.

Skotsk højlandskvæg går gerne i vandet for at få noget godt at spise

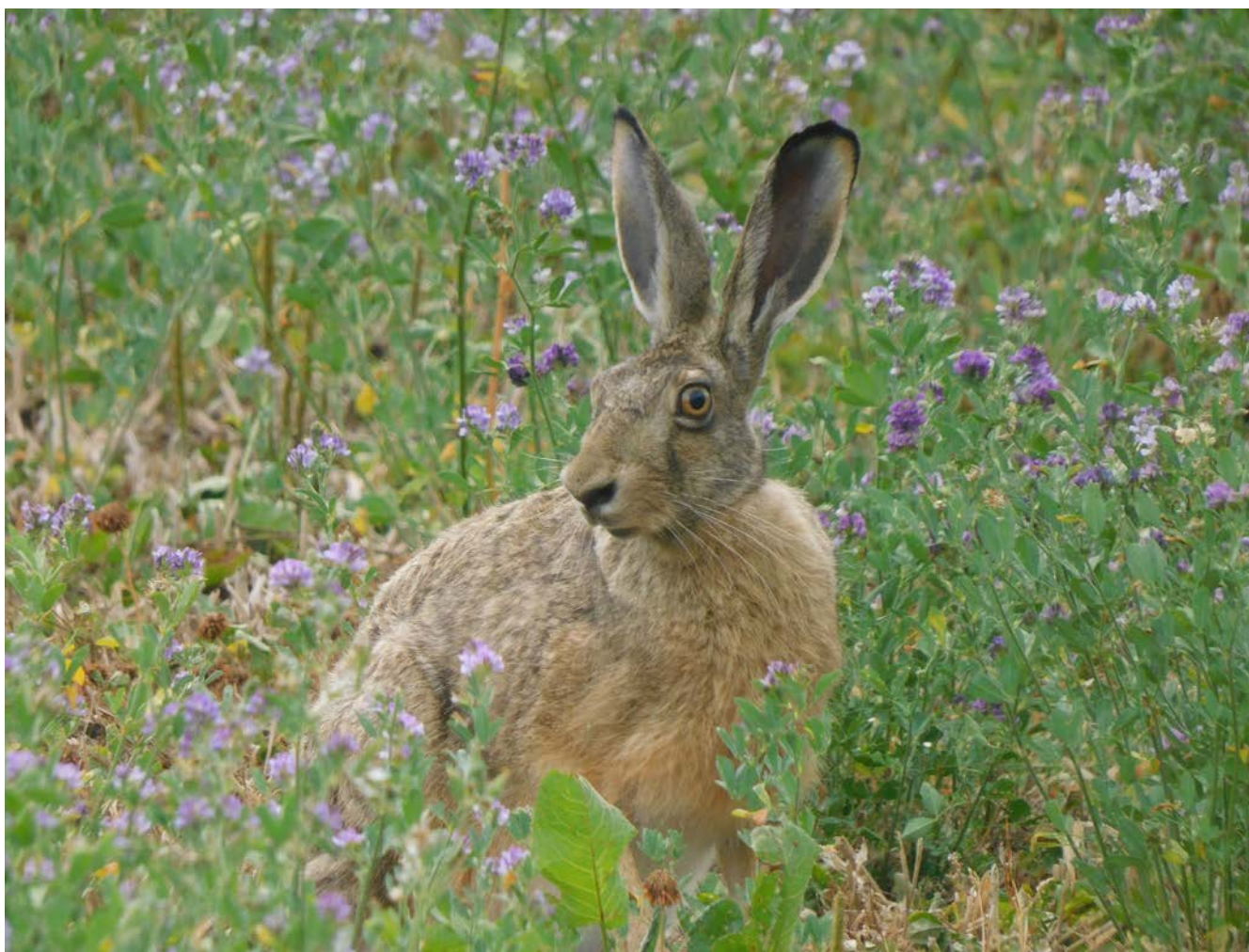
Udfordringer

Som i resten af Danmark er den vilde natur i Ishøj Kommune, på trods af den store andel af åbent land, udfordret af mangel på plads. Dette skyldes især den tætte bebyggelse men i høj grad også at en stor andel af arealerne i det åbne land, er dyrkede. Derudover gennemskæres landskabet af tunge trafikale færdselsårer som Køge Bugt motorvejen, Ringstedbanen, S-banen og Ishøj Stationsvej, som yderligere reducerer muligheden for større sammenhængende naturområder og spredning mellem disse.

Afvanding ved dræning af vådområder og regulering af vandløb har medført, at naturlige enge og moser mange steder er blevet helt eller delvist tørlagt. De sidste 200 år er 95 % af alle vådområder i Danmark forsvundet. Tranegilde mose er i dag hovedsageligt fersk eng og ikke mose som tidligere, grundet dræning.

Manglende naturpleje kan føre til tilgroning så levesteder for lyskrævende planter og dyr forsvinder, men for intensiv naturpleje kan også være et problem. Overgræsning i sommerperioden eller vedvarende, intensiv afgræsning er også en trussel mod biodiversiteten.

Ishøjs naturområder er alle meget bynære og her kan forstyrrelser fra hundeluftning, mountainbike kørsel og sejlads udgøre trusler mod især ynglende og rastende fugle. Invasive arter kan være en direkte trussel mod den naturlige fauna og flora. Invasive arter er planter eller dyr, som er blevet indført af mennesker til et område, som de ikke kunne have spredt sig til ved egen hjælp. Det gælder f.eks. kæmpe bjørneklo, rynket rose, canadisk og sildig gyldenris, japansk pileurt, mink og signalkrebs. Ofte er de invasive arter svære eller umulige at udrydde, når de først har etableret sig, og kan være en direkte trussel mod den naturlige fauna og flora.

En årvågen hare sidder godt gemt i lucernemarken ved Tranebakken.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

Naturtyperne findes under forskellige fysiske forhold og rummer vidt forskellige arter. Der er derfor også forskelle i, hvilke tiltag naturtyperne har gavn af, men flere centrale tiltag er ens for naturtyperne.

- Beskyt eksisterende naturområder med høj naturværdi. (Brandmandens lov)
- Udvid naturområder og skab sammenhæng mellem opdelt naturområder. (Brandmandens lov)
- Reetabler nye naturområder i sammenhæng med eksisterende (Brandmandens lov)
- Etabler ekstensiv afgræsning eller høslæt på naturarealer, som trues af tilgroning.
- Små men vigtige levesteder kan plejes med høslæt.
- Tilpas græsningstryk til den enkelte naturtype så der skabes variation på området. Anvend gerne helårsgræsning med lavt græsningstryk og uden tilskuds fodring. Dette giver ofte mange blomstrende urter til insekterne i sommermånederne.
- Genskab våde naturtyper ved reetablering af naturlig hydrologi ved f.eks. at lukke dræn og genslynge vandløb.
- Bekæmp invasive arter som kæmpe bjørneklo, canadisk og sildig gyldenris, pastinak og japansk pileurt
- Sørg for at sårbare arter ikke forstyrres i yngleperioden.
- Brug pletvis afbrænding som plejemetode i næringsfattig natur.
- Udlæg og udvid udyrkede bræmmer om sårbar natur, så randpåvirkninger fra intensiv landbrugsdrift mindskes.

Græsning er en nøgleingrediens til at sikre biodiversiteten

Biodiversiteten i vores økosystemer er udviklet igennem et tusindårigt samspil med store, vilde planteædere som vildheste, urokser, elge og sågar elefanter. Det gælder både vores lysåbne naturtyper som overdrev, enge og moser, men også i vores skove hører planteædere helt naturligt hjemme. Store planteædere er derfor en nøglefaktor for opretholdelse af økosystemer med en rig biodiversitet, og er en uundgåelig ingrediens i naturgenopretningen.

Dyrenes græsning har en vigtig betydning, fordi de er med til at sikre, at naturen holdes lysåben og blomsterrig. Det skaber grundlag for en hel fødekæde af organismer, lige fra sommerfugle, bier og andre insekter, til fugle, flagermus og andre større dyr, der lever af insekterne. Dyrenes tramp skaber varme og lysåbne partier, hvor insekter kan bygge deres rede i jorden, og hvor frø kan spire og blive til nye planter. I skovene, såvel som overgangszonerne mellem skov og lysåben natur er planteædere også med til at fremme biodiversiteten: Dyrenes bid og barkskrælning er med til at skabe lysåbne partier mellem træerne, som er vigtige levesteder for mange arter, der i dag er sjældne - eller helt uddøde - i den danske natur, f.eks. skovlevende dagsommerfugle. Dyrenes bid på træer og buske skaber også nye levesteder for svampe, insekter, fugle og flagermus. Endelig er dyrenes græsning og forstyrrelser også vigtige for omsætning og spredning af organisk materiale, både i form af møg og kadavere. Dyrenes gødning er en vigtig fødekilde for et utal af insekter, svampe, fugle og pattedyr.

En udfordring på naturarealerne i Danmark er, at arealer ofte enten ikke bliver græsset, eller at der er for hård sommergræsning. Det betyder, at arealerne enten gror til, eller at de vilde planter bliver ædt op, så fødegrundlaget for alle de insekter, der er afhængig af de vilde blomster forsvinder.

Et naturligt græsningstryk vil variere afhængig af om dyrene græsser en frodig eng eller et næringsfattigt overdrev. Ved helårsgræsning skal græsningstrykket fastsættes ud fra, at dyrene skal kunne finde føde på arealet året rundt. Et lavt græsningstryk giver de vilde planter ro til at blomstre og sætte frø i løbet af sommeren, hvorefter græs og blomster bliver ædt i løbet af vinteren.

Levende hegn og diger er vigtige spredningsmuligheder for dyrelivet i det åbne land

Agerlandets småbiotoper

Agerlandet dækker ca. 62 % af Danmarks samlede landareal. I agerlandet dækker de dyrkede marker omkring 96 %, mens småbiotoperne kun udgør ca. 4 %. Småbiotoperne udgøres af småsøer omgivet af beplantning, levende hegn i markskellene, gamle sten- og jorddiger, gravhøje, bræmmer langs grøfter og mindre skovplantninger mm. Flere af arealerne er beskyttet af bestemmelser i Naturbeskyttelsesloven og Museumsloven.

I landbrugslandet præget af monokulturer udgør de mindre naturarealer vigtige fødekilder for insekter og fugle og som trædesten for mobile arter herunder padder, harer, rådyr og agerhøns.

Udfordringer

Det åbne land i Ishøj er beliggende på Hedeboegnen, der som følge af et fladt terræn og meget frugtbar jord, har været opdyrket igennem mange hundrede år. Landbrugsskabet bærer præg af en gradvis intensivering, hvor dræning, sløjfning af mergelgrave, fjernelse af læhegnsbeplantninger og mindre markveje over tid har ført til sammenlægninger af marker og en reduktion i omfanget af småbiotoper. Fra starten af 1900-tallet har vandindvinding til Københavns vandforsyning spillet en stigende rolle i påvirkningen af naturen, hvor strækninger af vandløb og flere mindre vandhuller har været påvirket af udtørring. De resterende småbiotoper har hårde betingelser, idet påvirkningen fra landbrugsdriften i form næringsstoffer, pesticider, dræning og tilgroning er mere direkte, da biotoperne som oftest er beliggende i nær tilknytning til de dyrkede marker. Den intensive opdyrkning af jorden har over tid ført til at småbiotoperne ligger som små isolerede fragmenter i landbrugslandskabet. Populationer af planter og dyreliv bliver herved isoleret og med begrænset spredningsmuligheder, hvilket gør det svært at opretholde levedygtige bestande.

Beplantninger udgør vigtige skjulesteder for dyrelivet i det åbne land.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Bevar eksisterende småbiotoper og især dem der adskiller sig fra de tætliggende landbrugsmarker, som fx tørre sydvendte skrænter og meget våde engarealer.
- Skab mere afstand til småbiotoperne ved at udlægge bufferzoner, så påvirkning fra gødning og pesticider minimeres.
- Bevar gamle træer i de levende hegn.
- Bevar eller genskab stengærder til snog, firben og insekter.
- Sløjf dræn og tilkast grøfter i fugtige områder, der alligevel ikke kan dyrkes.
- Genetabler tidligere levende hegn i markskel og genplant hvor der mangler beplantning.
- Plant hjemmehørende arter af buske og træer i læhegn og markskel.
- Vælg blomstrende og frugt bærende træer og buske.
- Ekstensiv slåning af dyrkningsfrie bræmmer og grøftekanter skaber plads til lyskrævende plantearter
- Udlæg brakmarker, da de giver plads til vilde blomster, insekter, pattedyr og fugle.
- Etabler insektvolde (jordvolde) eller barstriber, der er levested for blomstrende planter og insekter, og som derved skaber fødegrundlag for agerlandets fugle.

Søer og vandhuller

Søer og vandhuller er vigtige biotoper for mange arter af planter og dyr. Nogle arter er helt afhængige af vand for at kunne gennemføre livscyklus som padder og mange insekter, og andre dyr som pattedyr og fugle benytter søer og vandhuller som vigtige føde- og drikkeområder og som trædesten til større naturområder. Et mangfoldigt plante-, dyreliv i søer og vandhuller afhænger således af vandkvalitet, mulighed for spredning og graden af variation i og omkring vådområderne.

Ishøj Kommune huser omkring 100 søer og vandhuller. Vandhullerne kan være naturligt forekommende i lavninger, men kan også være opstået som følge af kollapsede drænrør eller kunstigt anlagte som mergelgrave, gadekær og regnvandsbassiner.

Ishøj Kommune huser strengt beskyttede arter som er knyttet til vandhuller. Stor vandsalamander er i fremgang i den vestlige del af kommunen, og i den østlige del af kommunen lever grøn mosaikguldsmed i et enkelt vandhul i Dyreparken. Grønbroget tudse har tidligere ynglet i Jægersø, og bestanden har i de senere år været i tilbagegang i kystområdet i Strandparken. Kommunen har i 2022 genskabt åbninger i strandsumpen i Jægersø, for at give arten bedre ynglemuligheder.

Udfordringer

Mange af de mindre vandhuller i Ishøj ligger spredt i det åbne landbrugsland og er især præget af tilgroning, dårlig vandkvalitet og mangel på egnede levesteder nær vandhullerne. Landbrugsarealerne optager meget plads og giver ikke den nødvendige variation det kræver for at opretholde et godt fødegrundlag og gode levesteder for de dyr der er tilknyttet vådområderne. I byen medfører det tætte vejnet og bebyggelse reduceret spredningsmuligheder, og ofte er vådområderne fx i form af regnvandsbassiner kunstigt anlagte og præget af dårlig vandkvalitet, stejle kanter og intensiv græsslåning, hvor naturlig vegetation, dødt ved og sten- og kvasbunker er en mangelvare.

Vandhullet Frydekæret ligger i Dyreparken. I vandhullet yngler den sjældne guldsmed grøn mosaikguldsmed. Guldsmeden kan kun yngle ved tilstedeværelse af planten krebseklo, hvori æggene lægges. Frydekæret blevet i 2020 renset op og fjernet skyggende træer langs vandhullets brinker. I dag trives forskellige arter af guldsmede.

Hannen af guldsmeden stor blåpil er let genkendelig med sin blå bagkrop og findes ved mange typer af vandhuller.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Bevar eksisterende søer og vandhuller
- Nye søer og vandhuller bør anlægges i nærhed af naturområder såsom mose, eng eller skov for at sikre egnede levesteder og spredningsmuligheder.
- Sørg for at have både søer og vandhuller med varierende dybde og størrelse for at tilgodese arter med forskellige krav til levested.
- God vandkvalitet kræver friholdelse for næringsstoffer. Dette kan gøres ved at omlægge dræn der tilfører næringsrigt vand, ikke at bruge gødning eller sprøjtegifte i nærheden, og fjerne bevoksning fra brinker der afgiver skygger og tilføjer nedfaldne blade.
- Ved at udvide udyrkede bræmmer omkring vandhuller på markerne, beskytter man vandhuller i endnu højere grad mod gødning eller sprøjtegifte.
- I vandhuller og søer med forekomst af fisk, tillades veludviklede partier med rørsump, for at sikre tilstrækkelige skjulesteder til vandhullernes øvrige dyreliv.
- En mosaik af små vandhuller fremmer i højere grad biodiversitet frem for etablering af et enkelt stort vandhul.
- Ekstensiv græsning omkring søer og vandhuller giver åben bredzone til gavn for både plante og dyreliv
- Oprens de vandhuller, der er blevet opfyldt, og fjern næringsrigt mudder.
- Undgå at udsætte eller fodre dyr som f.eks. fisk og ænder i søer og vandhuller.
- Lav nye vandhuller i byens grønne områder, f.eks. bassiner der forsinker rent regnvand.
- Vandhuller og bassiner etableres med flade brinker og lavvandet bredzone.
- Udlæg bunker af sten og/eller gamle træstammer og bevar gammel skov nær søen, så padderne har steder til overvintring.

Vandløb

I Ishøj ligger de større vandløb i ådale, hvor de ofte er omgivet af lavtliggende eng- og mosearealer. Vandløbenes sammenhæng med de omgivende naturarealer giver vigtige livsbetingelser for et varieret plante- og dyreliv. Det gælder naturligvis for mange fisk og vandplanter, der lever hele deres liv i vandløbet. Men også mange insekter som f.eks. arter af vårfluer, guldsmede og døgnfluer lever størstedelen af deres liv i vandløbet som larver eller nymfer. Flere fuglearter finder deres føde i vandløbet og yngler langs vandløbets brinker. Vandløbene, der ofte har et langstrakt forløb, udgør vigtige økologiske forbindelser imellem mere fjerntliggende naturområder.

De to større vandløb i Ishøj Kommune, Store Vejleå og Lille Vejleå, har begge udspring i kommuner beliggende opstrøms og løber gennem Ishøj til Køge Bugt. Særligt bør fremhæves en levedygtig bestand af bækørreder på en delstrækning af Lille Vejleå samt forekomst af den rødlistede vårflue *Neureclipsis bimaculata*. Store Vejleå er på den nederste strækning levested for en bestand af aborrer tilpasset brakvandsmiljø og langs ådalen er flere steder observeret isfugl.

Både Store og Lille Vejleås udløb til Køge Bugt er reguleret ved sluseanlæg, der lukker ved en forhøjet vandstand i Køge Bugt. Oplandene til begge vandløb er separat kloakeret og vandløbene er dermed ikke i risiko for at modtage urensset spildevand fra overløb.

Lille Vejleå bugter sig i det åbne land. Naturstien følger vandløbet på flere strækninger.

Udfordringer

Vandløbene i Ishøj lever ikke op til målsætningerne i statens vandområdeplaner. Vandløbene er, som vandløb over hele landet, gennem tiden blevet reguleret og udrettet for at opnå en effektiv afvanding fra omkringliggende landbrugsarealer. Udretningen har sammen med en effektiv dræning af landbrugsjorden medført mere ustabile vandløb, hvor dybt gravede trapezformede vandløbsprofiler opnår høje strømhastigheder som gnaver unaturlig kraftigt i bund og brinker og giver store sandaflejringer.

Dræningen fra markerne bidrager til udvaskning af næringsstoffer, hvor næringskrævende planter hurtigt bliver dominerende i vandløbet. En hyppig grødeskæring bidrager yderligere til denne udvikling, idet ensartede plantesamfund med dominans af få hurtigt-voksende plantearter såsom pindsvineknop vinder frem med konsekvenser for biodiversiteten.

Miljøtilstanden af vandløbene er tilsvarende påvirket af større indskudte søer, der fungerer som regnvandsbassiner for befæstede byområder. Ved gennemløb af søerne tilføres vandløbene opvarmet, iltfattigt og næringsrigt vand. Især spredning af den invasive vandpest til Store Vejleå har vist sig problematisk ved dette. De indskudte søer har også direkte konsekvenser for fiskebestanden, idet udløbsbygværker udgør spærringer for optrækkende fisk.

I de centrale og vestlige dele af kommunen udgør vandindvinding en potentiel trussel mod vandløbenes vandføring, og især den opstrøms beliggende del af Lille Vejleå er i risiko for sommerudtørring, hvorfor der er iværksat en kompensationsudpumpning til åen. Langs strækninger af Lille Vejleå er der flere steder kulturhistoriske interesser, som skal afvejes med mulige naturforbedrende vandløbsreguleringsprojekter.

I de østlige dele af kommunen løber vandløbene tæt forbi lavtliggende bebyggede områder, og vandstrømmen i Store Vejleå er her underlagt en styringsstrategi for at forhindre oversvømmelser under givne klimasituationer. Flere steder tilføres vandløbene regnvand, der ikke er rensat tilstrækkeligt efter nutidig standard, fra befæstede arealer. Uforsinket regnvand kan øge oversvømmelsesrisikoen samt medføre erosion af vandløbsprofilen.

Store Vejleå omgivet af engarealer inden udløb i Køge Bugt.

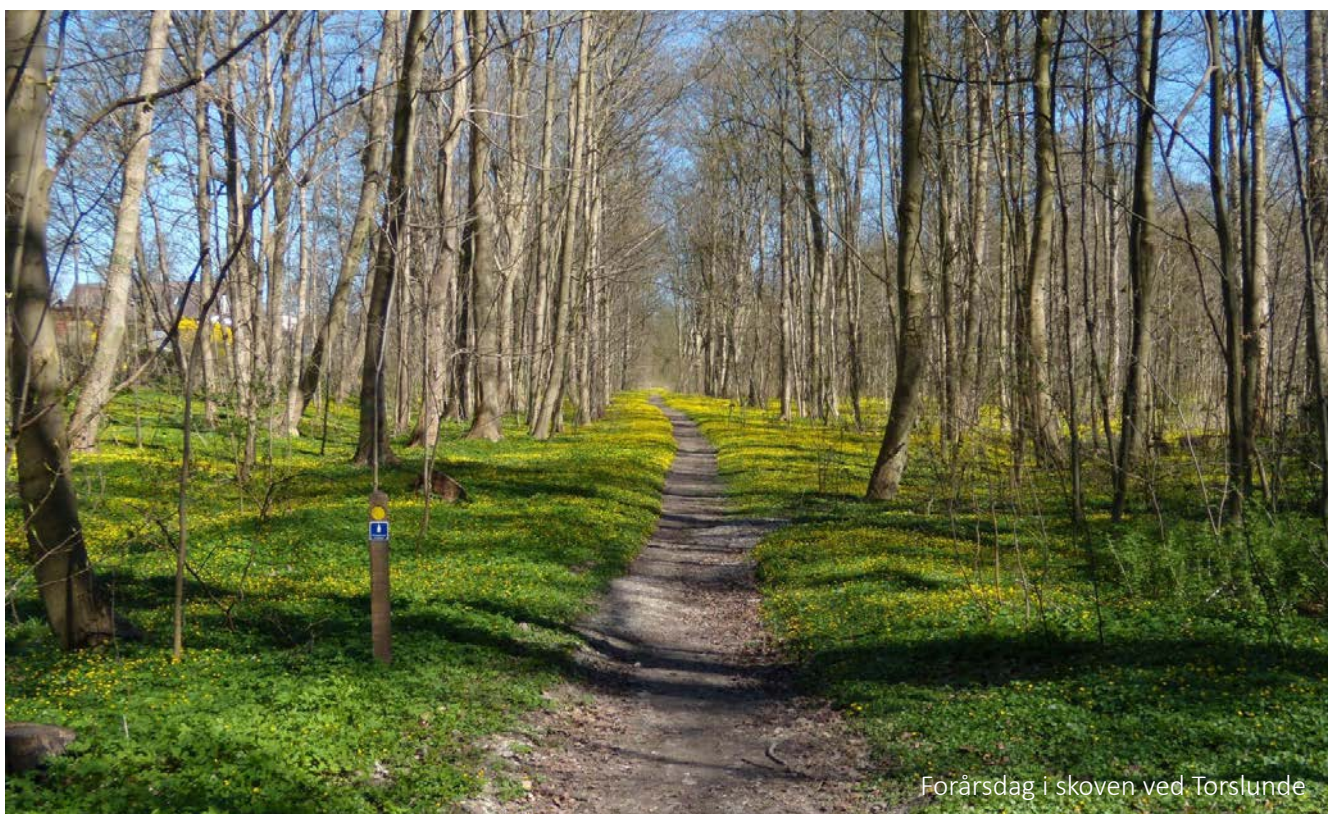
Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Hvor der er plads i omgivelserne, genslyng udrettede vandløb og læg åen ud i midten af ådalen.
- Genetabler naturlig sammenhæng mellem vandløbet og dets omgivelser f.eks. ved at hæve vandløbsbunden, så vandløbet kommer op i terræn.
- Ekstensiver driften af arealerne langs vandløbene for at fremme den naturlige dynamik mellem vandløbene og omkringliggende lavbundsarealer.
- Genskab engområder i ådale, hvor regnvand kan tilbageholdes i perioder med meget nedbør.
- Etabler dobbeltprofiler hvor pladsen er mere trang.
- Fjern kunstige vandløbspærringer (f.eks. udløbsbygværker) eller lav omløb på vandløbet der muliggør at fisk uhindret kan vandre op gennem vandløbet
- Etabler gydebanker af sten og grus eller udlæg dødt ved (større grene eller stammer) i vandløb for at skabe yngle- og levesteder for fisk og smådyr.
- Stop eller reducér omfanget af grødeskæringer i vandløb, hvor det er muligt.
- Bevar træer og buske samt plant nye langs vandløb på åbne strækninger, da de skaber skygge, reducerer vandløbsplanternes vækst og gør vandløbet mere varieret.
- Udvid de udyrkede bræmmer langs markvandløbene for at modvirke udvaskning af næringsstoffer.
- Plej brinker omkring vandløbene med et årligt højslet, hvor det afslåede materiale fjernes.
- Etabler mini-vådområder, så næringsstofferne omsættes, inden de når ned i ådalen.
- Anvend ikke gødning eller sprøjtemidler nær vandløb.
- Forsink regnvand i oplandet der modvirker pulslignende udledninger til vandløbet.
- Etabler renseløsninger i vandløbenes befæstede oplande for at forbedre vandkvaliteten inden udledning.

Skove

Danmark har indtil for et par tusinde år siden overvejende været dækket af vilde og varierede urskove. Biodiversiteten med planter, dyr og svampe har udviklet sig i et skovlandskab, og langt over halvdelen af Danmarks arter er knyttet til skove eller overgangen mellem skov og lysåben natur. I gamle skove og deres lysninger findes især mange og sjældne arter af biller, dag- og natsommerfugle, svampe, mosser og laver, flagermus og planter. Særlig vigtig for biodiversiteten er skovbrynene, der udgør værdifulde skjule- og ynglesteder for forskellige arter af fugle og mindre pattedyr, der er knyttet til solrige og varme levesteder og ikke trives i træernes skygge. Skovbrynene er samtidig meget vigtige for skovbundens urter, da de beskytter mod træk og udtørring. Den laveste biodiversitet findes almindeligvis i yngre monotone nåletræs- og bøgeplantager.

I Ishøj Kommune forekommer der skovområder i tilknytning til Lille Vejleådal, i Den Grønne Kile nær Tranegilde Landsby og langs Store Vejleå ved Idrætscentret (Kondiskoven). I 2017 og 2019 blev Landsbyskoven ved Ishøj Landsby plantet som en bynær rekreativ skov. Skoven er på 25 ha og er meget artsrig med 50 hjemmehørende arter fordelt på 6 forskellige skovmiljøer. I 2023 udvides Landsbyskoven med i alt 7 ha i form af en ege-hasselskov samt en klimaskov, hvor fokus især er på CO2 binding.

Forårsdag i skoven ved Torslunde

Landsbyskoven er 25 hektar nyplantet skov med rekreativt stiforløb. Landsbyskoven blev indviet i 2017 og bliver udvidet med 7 hektar i 2023.

Udfordringer

Ishøj Kommune er beliggende på Hedeboegnen, der igennem de sidste par tusinde år og indtil for ganske nylig har været karakteriseret ved et fladt, frugtbart og næsten skovløst landområde. Det er derfor sparsomt med ældre skovområder, der er begrænsede til enkelte partier i tilknytning til Lille Vejleådal, eksempelvis ved Solhøj Fælle, Benzonsdal Gods, Værket ved Thorsbo samt træbevoksninger nær Pile Mølle. De resterende skovområder er alle af yngre dato og har bl.a. som følge af dette endnu en forholdsvis lav grad af biodiversitet. Størstedelen af skovområderne er kommunalt ejede og plantet indenfor de sidste 30 – 40 år som bynære rekreative skove som eksempelvis Kondiskoven og skovene omkring Tranegilde Landsby. Især de yngre skove ligger ofte bynært og tæt ved store infrastrukturanlæg, som gennemskærer den østlige del af kommunen. Veje og jernbaner virker som barrierer, der begrænser spredning af dyr imellem isolerede skov- og naturområder. Mange af skovområderne i Ishøj er små og usammenhængende, hvilket bevirker en stor randeffekt (stor rand med et lille kerneareal) som begrænser livsvilkårene for arter. Da skovene er meget bynære og har mange daglige besøgende kan det give udfordringer i forhold til at lade skovdriften overgå til urørt skov, idet risikoen ved nedfaldne grene og træer dermed vil øges.

Citronsummerfugl ses ofte i skove og buskadser og overvintrer mellem løvblade.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

Det tager mange år før skov opnår høj biodiversitet, og derfor skal beskyttelse af eksisterende ældre skov prioriteres højt. Der er samtidig en række tiltag, der kan øge biodiversiteten på længere sigt.

- Værn særligt om de ældre bevarede skovarealer.
- Kast grøfter til og undlad at vedligeholde dræen, så den naturlige hydrologi i området over tid vil genskabes.
- Skabe lysninger i meget tætte skovpartier
- Etabler ekstensiv helårsafgræsning i dele af skovene uden tilskuds fodring og gerne i sammenhæng med nærliggende lysåbne arealer.
- Forstærke skovbryn enten ved plantning af hjemmehørende arter eller naturlig tilgroning for at forbedre mikroklimaet
- Lade dødt ved ligge og efterlad stubbe/stød efter hugst
- Før et ældre træ fældes vurderes om en beskæring er tilstrækkelig. Ældre stående træruiner kan have stor værdi for flagermus, fugle, insekter og svampe
- Er det af sikkerhedsmæssige årsager nødvendigt at fælde et træ efterlades det døde ved på skovbunden til naturlig nedbrydning.
- Generelt efterlades væltede træer og døde grene i områder udenfor stierne, hvor de ikke er til direkte fare og gene.
- Begræns kørsel i skoven, så der kun er få, permanente kørespor.
- Brug ikke sprøjtning og gødskning i skove.
- Udarbejde plan for udtynding.
- Informere ved skiltning om ændret driftform.

Kystområdet

Ishøj Kommune ligger ud til Køge Bugt og er en del af det syv km lange kunstigt skabte kystbeskyttelses anlæg, Strandparken I/S, indviet i 1980 og som forløber på tværs af fem kommunegrænser (Greve, Ishøj, Vallensbæk, Brøndby og Hvidovre). Driften af kystbeskyttelses anlægget varetages af Strandparken I/S, hvor hver af ejerkommunerne er repræsenteret i Strandparkens bestyrelse.

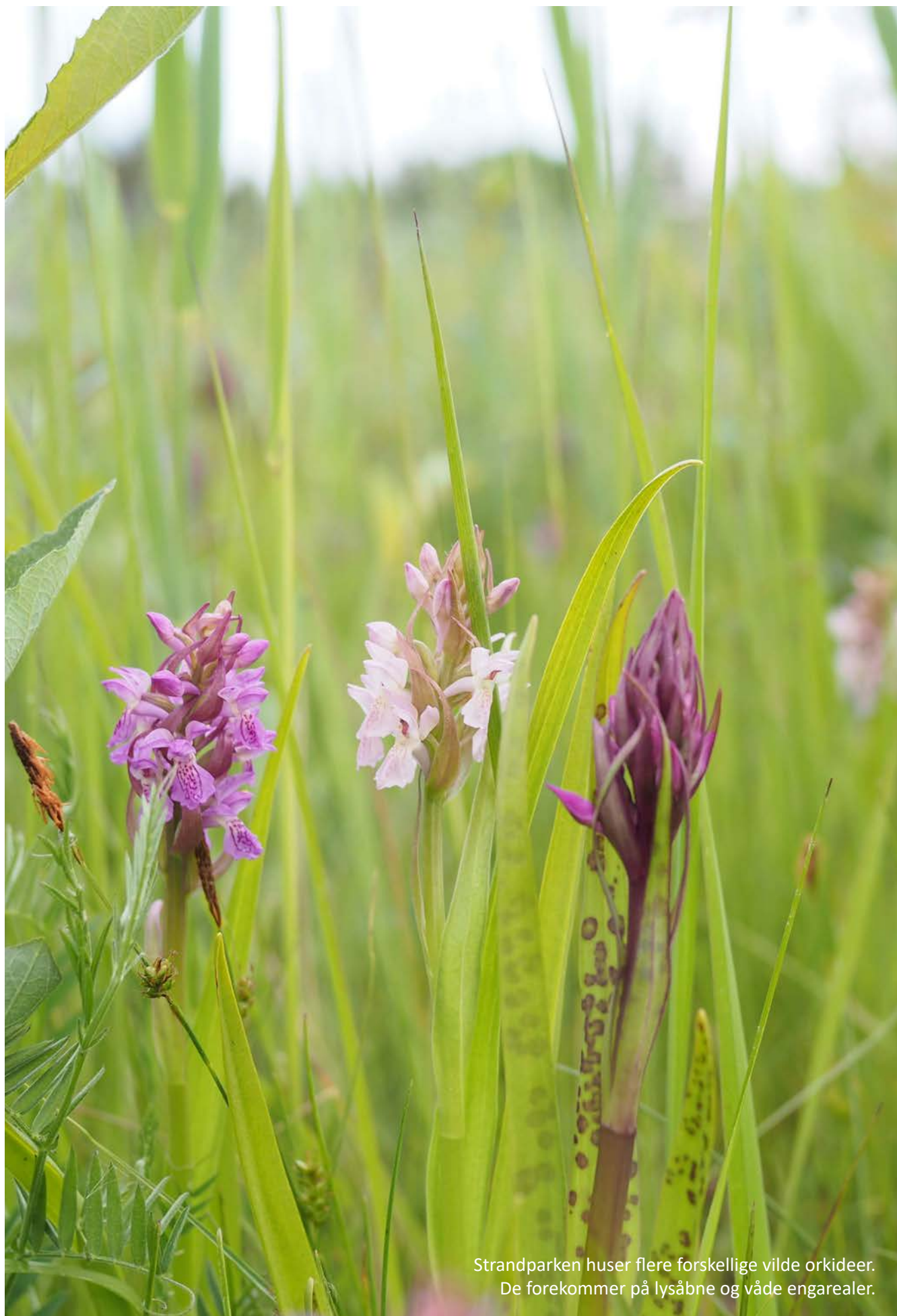
Udover at være en kystbeskyttelses anlæg er Strandparken et stort sammenhængende naturområde med forskellige naturtyper som strandeng, fersk eng, større sammenhængende rørsumpsområder, vandhuller og store søer. Kystområdet har en høj naturværdi og er levested for en række sjældne og truede dyrearter (se figur 2 side 12).

I strandparkssøerne forekommer en varieret sammensætning af fisk tilpasset livet i brakvand og Lille Vejlesø og Jægersø er vigtige føde- og rasteområder for trækfugle. De næringsfattige og solbeskinnede arealer huser en rig blomsterflora med mange arter af hjemmehørende planter, og orkideer kan spottes stedvist på de våde enge. I rørsumpene finder vi småfugle som pungmejse og sivsanger og i de åbne strandsumpspartier forekommer den sjældne grønbroget tudse.

Udfordringer

Strandparken er foruden et kystbeskyttelses anlæg og værdifuldt naturområde også et vigtigt og et yndet udflugtsmål for friluftaktiviteter som strandbesøg, gå- og cykelture, kajakroning, Stand Up Paddle (SUP) mm. De rekreative tilbud i Strandparken er med tiden blevet flere, hvilket kan have betydning for graden af slid og forstyrrelse i naturområderne. Her gælder det i særdeleshed om at finde balancen mellem benyttelse og beskyttelse.

Klimaforandringer vil forøge presset på kysten med risiko for erosion og oversvømmelse. Stigende havvandstand vil endvidere medføre, at sluserne oftere og i længere tid ad gangen holdes lukkede, hvilket på sigt kan have betydelige konsekvenser for vandrende fisk, der er afhængige af at kunne trække op i de ferske vandsystemer for at gyde.

Strandparken huser flere forskellige vilde orkideer.
De forekommer på lysåbne og våde engarealer.

Strandoverdrevene i strandområdet har en stor variation af plantearter.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Etablering af nye fugleøer i god afstand fra landsiden.
- Hold fugleøer fri for beplantning så de i højere grad kan fungere som attraktive raste- og ynglepladser.
- Lav zoner omkring fugleøer i yngletid, hvor der ikke må foregå sejlads.
- Frihold områder for forstyrrelse.
- Hold åbninger i rørsump fri for tagrør til gavn for grønbroget tudse.
- Skab strukturer i søerne som skal virke som skjul for småfisk og fiskeyngel.
- Udvid græsningsfoldene så der kommer mere dynamik og mindre slåning.
- Forbedre den fysiske udformning af eksisterende vandhuller.
- Bekæmpelse af invasive arter som rynket rose, kæmpe bjørneklo, canadisk og sildig gyldenris, pastinak, japansk pileurt og problemarter som havtorn der ikke er på listen over invasive arter, men meget konkurrencedygtig i kystområdet.
- Find løsninger på slusestyring i perioder med optrækkende fisk.
- Minimer sandrensninger og sandfodring.

Ishøjs kyststrækning mod Køge Bugt

Køge Bugt

Køge Bugt er et brakt-saltvandsområde dækkende 450 kvadratkilometer og et opland udgjort af 9 kystkommuner. På trods af at Ishøj Kommune kun har en kyststrækning på lige under 3 km, er Køge Bugt en vigtig rekreativ ressource. Havet rummer store naturværdier, men er under et stærkt pres, og Køge Bugt lever i dag ikke op til EU's krav om god økologisk tilstand. Det dårlige vandmiljø skyldes en kombination af tidligere tiders, nu, ulovlige stenfiskeri og udledning af næringsstoffer fra landbruget og byerne. I dag foretages der stadig råstofudvinding, som efterlader lavninger og døde zoner på havbunden. Klimaforandringer med stigende temperaturer er en udfordring i et havmiljø, der allerede er presset; temperaturstigninger og ændring i havstrømmene har betydning for arternes livscyklus og kan påvirke fiskebestandenes fødegrundlag, og dermed fiskebestandenes sammensætning og størrelse.

Ishøj Kommune er gået sammen med flere af kystkommunerne til Køge Bugt (Køgebugt-alliancen) som har til formål at arbejde sammen på tværs af kommunegrænserne for at sikre Køge Bugts fremtidige havmiljø og biodiversitet. Her er der især fokus på anlægsprojekter i Øresund som Lynetteholmen og Avedøre holmene, men også at samarbejde om en mulig nationalpark i Øresund.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Skab strukturer og mere variation på havbunden ved at etablere stenrev og andre typer af rev til gavn for biodiversiteten (se konkret projekt om stenrev i Køge Bugt i handlingskataloget).
- Etabler ålegræsenge der, udover at fungere som opvækststed for fiskeyngel mm., også er i stand til at optage og lagre store mængder af CO₂.
- Udvide den maritime nyttehøve, med dyrkning af tang og muslinger.
- Reducér udvaskning af næringsstoffer fra oplandet.
- Lav informationskampagner om den blå natur.
- Styrk indsatsen i havet på tværs af kommunerne.

KLIMAFORANDRINGER

Klimaforandringerne forventes at medføre mere ekstreme vejrhændelser og især vandmængder både, fra øget nedbør og et stigende havniveau, og det vil kræve kommunale indsatser for at begrænse oversvømmelser. Mange biologiske værdier knytter sig imidlertid til vandrige naturtyper og ved at sammentænke regnvandshåndtering med naturlige lavninger samt anlæg af nye bassiner og oversvømmelsesområder kan man opnå synergieffekter hvor biodiversiteten forbedres lokalt. Det er i den sammenhæng vigtigt at være opmærksom på renhedsgraden af overfladevandet, der ikke må belaste eksisterende naturområder ved tilførsel af næringsstoffer og miljøfremmede stoffer.

De forventede ændringer af temperaturen vil medføre en anden sammensætning af dyre- og plantearter, og nogle arter vil forsvinde, mens nye kommer til. Et generelt varmere klima rykker nogle dyr og planter naturlige udbredelse mod nord. I Ishøj ser vi f.eks. en større udbredelse af den for vore breddegrader ellers sjældne hvepseedderkop.

I de bebyggede områder er der et stort potentiale for at øge byernes naturværdier i forbindelse med klimatilpasningsprojekter. Etablering af regnvandsbassiner, lokale regnvandsbede og andre nedsivningsområder samt grønne tage er alle initiativer, som bidrager til at styrke biodiversiteten i byen. Lokalt vil der herved gennem flere initiativer blive skabt et mere fintmasket net af grønne og blå arealer i de bebyggede miljøer, hvor planter og insekter mv. kan trives. En mere udbygget grøn struktur i byen øger de rekreative værdier, og de grønne løsninger indeholder samlet en stor merværdi.

I Ishøj Kommune er der flere steder i de bynære landskaber etableret løsninger til håndtering af regnvand, som er tænkt sammen med naturinteresser. I Landsbyskoven er anlagt en stor sø, som forsinket regnvand fra befæstede oplande under store regnhændelser. I Pile Mølle Parken langs Vejleåvej renses og forsinket nyanlagte bassiner og oversvømmelsesområder overfladevand fra nyt erhvervsområde, inden vandet udledes til Lille Vejleå. Desuden skal alle nye udviklingsområder i byomdannelsesområdet Sydengen skabe plads til synlig tilbageholdelse af vand i de tilknyttede fællesarealer.

Klimaforandringerne er en af hovedårsagerne til, at mange nye arter dukker op i Danmark. Den imponerende hvepseedderkop blev fundet første gang i Danmark i starten af 1990'erne. I Ishøj er den efterhånden ret almindelig og holder til i det høje græs.

Udfordringer

Klimaforandringer påvirker biodiversiteten, både ved enkeltstående voldsomme hændelser samt ved gradvise ændringer over tid. Vejrphenomener som skybrud og storm er naturlige processer, men hyppigheden og intensiteten af dem forventes at stige. I vandløbene vil mere ekstreme svingninger i nedbør både øge risikoen for stærkt reduceret vandføring og udtørring i sensommer-efterårsmånederne, samt øge hyppigheden af ekstremt høje vandføringer under skybrud og generelt større afstrømning i vinterhalvåret.

De øgede nedbørsmængder rummer imidlertid et potentiale for at både genskabe oprindelige forløb af vandløb samt genskabe og skabe nye vådområder. Ved at omlægge de i dag retlinjede vandløb, til et mere snoet forløb samt at give plads til små oversvømmelser undervejs, skabes mere robuste vandløbssystemer, der formår at bremse vandets hastighed og modvirke ekstreme oversvømmelser nedstrøms. Ved omlægning vil vandløbene få et mere naturligt samspil med de nærliggende arealer, hvor midlertidige oversvømmelser af eng – og lavbundsarealer kan tilbageholde udvaskning af næringsstoffer og modvirke en stigende udvaskning fra markdrænene.

Generelt forventes fugtigheden periodevist at stige i både ådalene og i søer og lavninger i landskabet, hvilket giver mulighed for at naturområderne som enge og mose over tid kan få større udbredelse. En mere permanent vandmætning af lavbundslande vil kunne bidrage til CO₂ reduktion, idet luftarten i mindre grad frigives til atmosfæren.

Nedstrøms i vandløbssystemerne vil stigende havspejl medføre at sluseanlæg oftere lukker og dermed forhindrer fisk i at trække op til gydeområder i vandløbene, hvilket øger efterspørgslen efter nye tekniske løsninger.

Den nyetablerede sø i Landsbyskoven fungerer som forsinkelsesbassin ved store regnhændelser.

Tiltag til gavn for biodiversiteten

- Sammentænk klimatilpasning med udbredelse af naturarealer.
- Genskab og skab nye vådområder- der binder CO₂ og gavner biodiversiteten.
- Omlæg vandløb med mulighed for oversvømmelse af lavtliggende arealer – det gør vandløbene mere robuste i forhold til vandmængderne- og medvirker til selvrensning af vandet ved aflejringer af sediment.
- Begræns befæstede arealer i byerne og udlæg grønne arealer med mulighed for forsinkelse og/eller nedsivning af overfladevand, f.eks. grønne p-pladser med græsarmingssten og filterjord frem for asfalt, grønne tage frem for hårdt tag, wadier, regnbede og græsrabatter med urteblandinger langs vejanlæg som supplement til traditionelle kloakløsninger.
- Etabler regnvandsbassiner frem for kloakløsninger til håndtering af regnvandet og lad planter gro i eller ved bassinet
- Skab oversvømmelses områder til forsinkelse og lagring af regnvandet i naturlige lavninger – men vær opmærksom på eksisterende naturværdier, som ikke må forringes med tilførsel af forurenede vand.
- Ophør med dræning af lavtliggende marker langs vandløb og genskab i stedet områdernes naturlige hydrologi og brug dem til "vandparkering" ved ekstreme nedbørsmængder.
- Udtag landbrugsarealer i det åbne land til skov – det skaber mere biodiversitet og bidrager til et optag af CO₂ fra atmosfæren.
- Udtag landbrugsarealer til naturarealer med ekstensiv drift og naturlig hydrologi- det skaber mere biodiversitet og giver mindre CO₂ forbrug.

BILAG

HNV (HIGH NATURE VALUE)

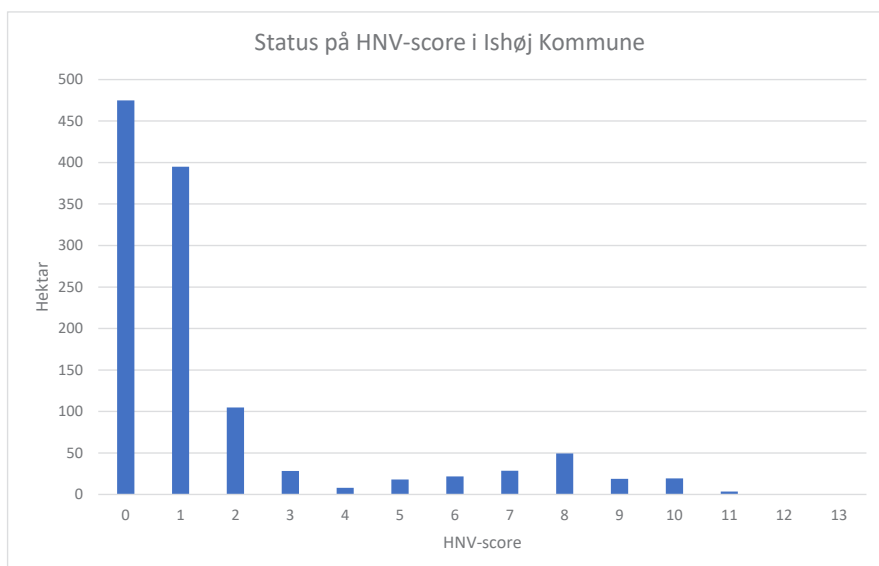
HNV (High Nature Value)³ er et kortbaseret værktøj, der viser områder i Danmark med høj naturværdi. Kortlaget anvendes ofte i forbindelse med ansøgninger til landbrugsstøtte, hvor HNV udpeger de arealer, der indeholder de største biodiversitetsværdier.

I HNV-scoren vægtes naturværdien af et areal ud fra 14 forskellige parametre. Det er parametre, som har betydning for, om arealet er egnet som levested for rødlistede og sjældne dyre- og plante. Et græsareal, med 30 forskellige plantearter pr. m² eller med rødlistede arter, er fx vigtigere at beskytte end et græsareal med 5 forskellige plantearter pr. m² og kun almindelige arter. De udvalgte parametre dækker også landskabsforhold f.eks. nærhed til kyst, våde arealer osv. samt driftspraksis. Et areal kan have en HNV-værdi på op til 13. Scoren gives enten som 1 eller 0 afhængig af +/--tilstedeværelse (tabel 1).

I Ishøj kommune gennemføres der overvågning af alle de beskyttede lysåbne naturarealer i kommunen hvert 8. år. Data fra disse besigtigelser indrapporteres og indgår i den årlige opdatering af HNV score, sammen med artsfund der løbende registreres og offentliggøres. På den måde kan udviklingen for biodiversiteten følges.

Status for HNV-scoren i Ishøj Kommune fremgår af figur 1. Ishøj Kommune huser ikke arealer med de højeste scorer på 12 og 13, og har kun et par enkelte arealer, der når en score på 11. Kommunen har dog en målsætning om at øge HNV scoren på værdifulde naturarealer (HNV-score > 8), så vi sikrer gode levesteder for sårbare og truede arter (jf. Brandmandens Lov).

Det er tydeligt, at kommunen har flest arealer med meget lav score. Det kan fx være marker uden nærhed til småbiotoper (levende hegn, §3 beskyttet natur, vandhuller osv.). Her vil udtagning af landbrugsarealer til natur reducere antallet af hektarer med lav HNV-score, og det forventes, at HNV-scoren for disse arealer vil øges med tiden.

Figur 1. Nuværende status på HNV- scoren i Ishøj fordelt på areal.

³Jesper Bladt og Jesper Erenskjold Moeslund, 2016, DCE, Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet https://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Natur_og_miljoe/Natura2000_og_HNV-kort/Teknisk_beskrivelse_HNV2016.pdf

Levesteder
<ul style="list-style-type: none"> - Beskyttet natur (§ 3-arealer) - Buffer omkring beskyttet natur (§ 3-arealer og 50 m-zone omkring § 3-arealer) - Småbiotoper (arealer i 50 m-zone fra f.eks. levende hegn, skov, diger)
Driftspraksis
<ul style="list-style-type: none"> - Økologisk drift - Ekstensiv drift (f.eks. MFO-brak og permanent græs)
- Landskab
<ul style="list-style-type: none"> - Nærhed til kyst (arealer i 1 km-zonen fra kysten) - Lavbundsarealer (geologiske lavtliggende arealer) - Skråning/skrænter med en hældning over 15 grader
- Artsfund
<ul style="list-style-type: none"> - Artsmiddelscore på mindst 2,5 - Artsmiddelscore på mindst 3,25 - Artsmiddelscore på mindst 3,75
<ul style="list-style-type: none"> - Mindst 1 Bilag II- eller Bilag IV-art eller rødlistet-art - Mindst 2 Bilag II- eller Bilag IV-art eller rødlistet-art - Mindst 4 Bilag II- eller Bilag IV-art eller rødlistet-art

Tabel 1. Oversigt over HVN-parametre. (For uddybende forklaring se Teknisk beskrivelse HNV 2016.pdf https://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Natur_og_miljoe/Natura2000_og_HNV-kort/Teknisk_beskrivelse_HNV2016.pdf)

Tyklårsolbillen er en ny art i Ishøj og er fundet på blomsterrige strækninger i det bynære.

Biodiversitetsstrategi for Ishøj Kommune 2023-2028

Tekst: Ishøj Kommune og Naturrådgiverne - Eskildsen & Buur

Fotos: Ishøj Kommune, Jonas Hansen: side: 4, 5, 7, 10, 13, 14 (øverst, nederst th.), 15 (vibe), 16 (foto 1, 3, 4, 5, 6, 8), 18, 22, 23, 26, 30, 33, 35, 36, 42, 48, 53. Sarah Green: side: 17, 45. Rikke Sørensen: Side 40.

Forsidefoto: Dværgblåfugl (Foto: Jonas Hansen).

CENTER FOR BYUDVIKLING OG NATUR
ISHØJ KOMMUNE
STORE TORV 20
2635 ISHØJ
CBN@ISHOJ.DK
WWW.ISHOJ.DK